

Sakke Kovalainen

MIETTEITÄ, AATOKSIA JA PAATOKSIA

Kuvataiteilijan
koulutusohjelma
2016

MIETTEITÄ, AATOKSIA JA PAATOKSIA

Kovalainen, Sakke
Satakunnan Ammattikorkeakoulu
Kuvataiteilijan koulutusohjelma
Kesäkuu 2016
Ohjaaja: Hautala, Päivi-Maria
Sivumäärä: 17
Liiteitä: 15

Asiasanat: kuvataide, omaelämäkerta, psykologia

Tässä tekstissä tekijä käy läpi omaa elämäkertaa sekä tutkii ja pyrkii selventämään sitä miten eri asiat, ilmiöt ja tapahtumat elämän varrella ovat vaikuttaneet tekijän taiteellisen identiteetin kehitykseen aika ajoin psykoanalyysillä maustetuin keinoin.

Tämän lisäksi tekijä jakaa retrospektiivisiä oivalluksia uusista ja vanhoista töistään, joiden on tarkoitus antaa lukijalle parempi ymmärrys tekijän taiteellisesta luomisprosessista.

Pähkinäkuoressa tekstissä läpi käytyihin aiheisiin kuuluvat varhaislapsuuden muistot, kouluikä, varhaisaikuisuus, masennus, nykypäivä ja lopuksi luomisprosessi.

THOUGHTS, IDEAS AND RANTS

Kovalainen, Sakke
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Visual Arts
June 2016
Supervisor: Hautala, Päivi-Maria
Number of pages: 17
Appendices: 15

Keywords: visual arts, autobiography, psychology

In this text the author goes through his biography and sets out to decipher how different life events and phenomena have influenced the development of his artistic identity by examining these things with an occasional psychoanalytic twist.

In an addition to this the author shares some retrospective insights on his work which are supposed to give the reader a better understanding on the author's artistic creation process.

In a nutshell this text covers such topics as Early Childhood, School-Age, Early Adulthood, Depression, Present Day and finally Creation Process.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	5
2.1	Ensiajatuksia tekstiin liittyen.....	5
2	LYHYT ELÄMÄKERTA.....	6
2.1	Varhaislapsuuden muistot ja lapsuus.....	6
2.2	Kouluikä.....	8
2.3	Pekka Halosen akatemia.....	9
2.4	Kanneljärven opisto.....	10
2.5	Kankaanpään taidekoulu, nykypäivä.....	11
3	LOPPUTYÖ JA LUOMISPROSESSI.....	13
3.1	Opinnäytetyö.....	13
3.2	Luomisprosessi.....	14
4	KIITOKSET.....	15
	LÄHTEET.....	16
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Ensiajatuksia tekstiin liittyen

Tämä lopputyön kirjallinen osuus oli hyvin työlään, vaikean ja hitaan kirjoitusprosessin tulosta osaksi siitä syystä, että koen omien henkilökohtaisten ajatusten ja mielipiteiden kääntämisen puhtaaseen kirjoitettuun asuun jossain määrin jopa epämiellyttäväksi. Toiseksi tämän paperin piti sisältää enemmän tieteellisempiä pohdintoja omasta työskentelystä etsimällä yhtäläisyyksiä psykoanalyysiä ja taidepsykologiaa käsittelevistä lähteistä. Vaikka käytän tekstissäni joitain viitteitä edellä mainituista aihealueista, en saanut kerättyä tarpeeksi tietoa, jotta olisin voinut kirjoittaa sellaisen tekstin kuin olisin alunperin halunnut. Olin jahkaillut lopputyöni aiheen kanssa kolmisen kuukautta, kun kirjoitukseni olisi pitänyt olla jo hyvällä alulla eikä siinä vaiheessa aihealueen perusteelliseen perehtymiseen ollut enää tarpeeksi aikaa, ja niin päätin muuttaa suunnitelmaa.

Kankaanpään taidekoulussa opiskellessani muistan toisen vuosikurssin elävän mallin kurssilla kuvataiteilijan, Samu Raatikaisen, kysyneen minulta tunnilla miksi olin lisännyt maalaukseeni jonkun tietyn siveltimenvedon. Muistan tuon kysymyksen vaivanneen minua tovin, sillä en osannut vastata. Hän jatkoi sanoen, että ”taiteilijan pitäisi pystyä kertomaan mitä tekee ja miksi”. Tuota asiaa sulatellen löysin myöhemmin syvällisemmän merkityksen hänen sanomaansa. Kaiken teknisen osaamisen lisäksi taitelijan pitäisi ymmärtää ja oppia tuntemaan itsensä luomansa taiteen kautta ja siten tutkien omaa identiteettiään. Mistä muistoista, ajatuksista ja tunnemaailmoista tämä luovuus perin pohjin kumpuaa.

Yritän purkaa tässä tekstissä omaa taiteellista identiteettiäni avaamalla omaa lähestymistapaani omiin töihini pohtimalla sekä uusien että vanhojen maalauksieni ja piirroksieni mikrohistoriaa. Käyn myös läpi lapsuuteni, nuoruuteni ja varhaisaikuisuuteni virstanpylväät sekä sitä, miten henkilökohtaiset muistot ja asiat ovat vaikuttaneet omaan lopputyöhöni ja luomisprosessiini.

2 LYHYT ELÄMÄKERTA

2.1 Varhaislapsuuden muistot ja lapsuus

Varhaisimmat ja hatarimmat muistoni kohtaamisesta kuvataiteen kanssa tulevat niiltä ajoilta, kun olin vasta noin kahden vuoden ikäinen. Äidilläni oli tapana viedä minut sylissään katselemaan yhtä silloisen kerrostaloasuntomme olohuoneen seinällä sijaitsevaa taulua. Kyseinen taulu oli Ernst Methner-Borgströmin *Hakim II (Koirani vastaa)* (liite 1). Äitini kertoman mukaan saatoin jo vauvana katsella taulua mielteliäästi pitkiä aikoja, aika ajoin leveästi hymyillen. Uskon tämän olleen ensimmäinen kerta, kun jokin taiteellinen teos on sekä vaikuttanut minuun syvästi emotionaalisella tasolla että ollut osallisena oman identiteettini muovaantumisessa.

Lapsena en ollut lainkaan tietoinen teoksen tekijästä, nimestä tai siitä, mitä tyyliunutta työ edusti. Tämä soi minulle erityislaatuksen vapauden tehdä omia, leikkimielisiä vapaa-assosiatiivisia havaintoja ja päätelmiä kyseisestä teoksesta. Muistan edelleenkin hyvin tarkkaan, mitä mikäkin mötikä ja koukero minun mielestäni edusti. Helpoimmin tunnistettavissa olevat esineet ovat oikealla puolella sijaitsevat kaksi päällekkäistä muotoa, kitarakotelo ja korvakuulokkeet. Näiden vieressä seisovat kaksi syleilevää rakastavaista (kaksi sinistä muotoa edustavat käsivarsia ja iso keltainen sekä siniharmaa- valkomusta täplä ovat kaksi päätä). Vasemmalla sijaitseva, hieman vaikeammin tunnistettava rykelmä on vanhempi (pieni punainen täplä edustaa tämän silmää ja ympäröivä muoto on pää), joka nostaa tai kurittaa lasta (keltaoranssi jana on vanhemman käsivarsi ja paksun punaisen puolimpyrjän kohdalla lapsen pää).

Psykoanalyttisesti voidaan helposti ajatella, että nämä elementit ja kuvaukseni niistä heijastavat selkeästi varhaislapsuuteni tunnemaailmaa. Rakastavaiset edustavat ilmiselvästi vanhempieni välistä keskinäistä rakkautta ja kuritettu lapsi puolestaan edustaa kaikkia negatiivisia tunnetiloja kuten vihaa, pelkoa ja häpeää. Rakastavaisten lisäksi muita positiivisia tunnetiloja edustavat kitarakotelo ja korvakuulokkeet, joilla voi olla myös jonkinlainen yhteys siihen, että pidin taaperoikäisenä niin paljon *Queenistä*, että minulla oli tapana omatoimisesti laittaa vanhempieni CD-soitin

päälle ja kuunnella jatkuvalla toistolla kappaletta *It's a kind of magic* ja tanssia samalla.

Vartuin suurimman osan lapsuudestani – kaksivuotiaasta alkaen – Tuusulassa Riihikallion alueella, jossa asuimme kerrostaloneliössä isäni, äitini ja veljeni kanssa. Suurin osa muista lapsuuden muistoistani liittyy Riihikallioon; kävin siellä päiväkodissa, opin ajamaan polkupyörää, menin ensi kertaa kouluun, tutustuin ensimmäisiin kavereihini, ynnä muuta. Tapasin myös Jukan, yhden lapsuuden kavereistani, jonka uskon vaikuttaneen ratkaisevasti piirtokykyni kehityksessä. Meillä oli usein tapana kokoontua leikkimään, pelaamaan ja piirtämään yhdessä. Koska Jukka oli minua kaksi vuotta vanhempi, luonnollisesti hän osasi piirtää huomattavasti paremmin kuin minä, mutta tuolloin en vielä nähnyt tätä korrelaatiota. Oletin vain, että hän nyt vain sattuu olemaan parempi piirtämään kuin minä. Tosin sen sijaan, että olisin turhautuneena lopettanut piirtämisen tyystin havaittuani olevani ”huonompi”, tämä sai minut miettimään mikä hänen piirroksissaan oli ”parempaa” kuin omista piirroksistani. En kuitenkaan koskaan kysellyt hänen piirroksistaan tai kertonut hänelle mistä pidin hänen teoksissaan, vaan sen sijaan aloin tiedostamatta kopioida kaikkea minkä mielsin visuaalisesti miellyttäväksi, esteettisessä mielessä, hänen piirustuksissaan. Aloin nähdä omat piirustukseni aivan uudessa valossa ja jollain tiedostamattomalla tasolla tunsin kehittyväni piirros piirrokselta.

Monet säilyneistä piirustuksistani muistuttavat paljon joitain videopelejä, joita pelasin paljon pienenä. Peruskompositio yleensä muodostui kaksiulotteisesta, koukeroisesta miljööstä, jossa esiintyi pieniä, omaperäisen näköisiä hahmoja, jotka saattoivat olla jo ennestään jostain pelistä tuttuja, ja usein nämä edellä mainitut hahmot olivat jonkinlaisen sotaisan konfliktin keskellä, jota monesti alleviivaa verta esittävä kirkkaan punainen väri. Tämä teema oli tuon ajan piirroksistani erittäin toistuvaa; yritin parhaani mukaan toisintaa pelaamisen elämystä – jos ja kun – tietokonetta ei ollut saatavilla. Iän myötä piirroksista tuli entistä yksityiskohtaisempia ja realistisempia. Lisäksi niissä alkoi esiintyä yhä selkeämpi narratiivi, jonka luulen poimineeni lastenkirjoista, etenkin Mauri Kunnaksen kuvituksista. Lähes kaikki lapsuuden piirroksistani olivat lyijykynällä piirrettyjä, värien käyttö oli hyvin vähäistä. Rupesin käyttämään värejä vapaammin vasta myöhään teini-iän

loppuvaiheessa. Tästä syystä olen mielestäni oppinut käyttämään värejä rohkeammin vasta paljon myöhemmin, aikuisiässä.

2.2 Kouluikä

Jatkoin kaksiulotteisia piirroksiani kouluikään saakka. En ollut koskaan hirveän hyvä koulussa; arvosanani vaihtelivat tyydyttävistä välttäviin lukuun ottamatta englannin kieltä, jota olin jo entuudestaan oppinut jonkin verran puhumaan ja lukemaan videopelien ansiosta. Alakoulussa koin myös kuvaamataidon tunnit joskus jopa epämiellyttäviksi. Tämä liittyi paljolti siihen, että opettaja saneli, mitä tunneilla piirrettiin tai maalattiin. Negatiivisia kokemuksiani vahvisti vielä se, että silloisen opettajani mukaan olin hidas piirtämään, jonka vuoksi hän kertoi joutuvansa antamaan alakoulun todistukseen kuvaamataidosta kymppin sijasta arvosanaksi 8.

Nämä tuntemukseni tosin onneksi muuttuivat yläkoulun valinnaisen kuvaamataidon ansiosta. Tunnit olivat vapaamuotoisempia, antoivat runsaasti tilaa omille aiheille sekä keskittyivät vähemmän teoriaan ja taidehistoriaan. Tässä vaiheessa aloin kiinnostua sarjakuvista, erityisesti japanilaisesta mangasta sekä animesta. Kiinnostukseni sai alkunsa alakouluajoilta, kun *Pokémon* rantautui Suomeen. Kaikki kaverini alkoivat keräillä Pokémon -kortteja, joita vaihtelimme aktiivisesti keskenämme. Myöhemmin yläkoulussa kaverini tutustutti minut animeen nimeltä *Naruto*, johon jäin välittömästi koukkuun. Mangasta ja animesta ottamani vaikutteet näkyvät selkeästi tuon ajan piirroksissani, joissa yritin imitoida tuota japanilaiselle sarjakuvalle ominaista tyyliä (liite 2). Myös sarjat kuten *Cowboy Bebop*, *Trigun*, *Hellsing* sekä *Dragon Ball* olivat isoja vaikuttajia tuon ajan piirrustuksiini.

Piirtämisen ohella harrastin myös tanssia ja musiikkia koko kouluikäni ajan. Alakoulussa kävin koulun jälkeen pianotunneilla ja viikonloppuisin kävin Keravan tanssiopiston breikkitunneilla. Pianonsoittoni loppui lyhyeen heti alakoulun jälkeen huonon opetuksen takia, mutta vanhempieni kovan kannustuksen vuoksi pyrin Kesken Uudenmaan musiikkiopistoon, jonne lopulta pääsin kolmannella yrittämällä. Musiikkiopistossa aloitin alttosaksofonin soiton, josta tuli pääsoittimeni;

kävin aktiivisesti soolotunneilla ja nuoriso-orkesterin harjoituksissa. Opintoihin kuuluivat myös teoriatunnit, joissa pärjäsinkin erittäin huonosti vaihtelevan aktiivisuuteni vuoksi. Tämä johtui osittain huonosta opetuksesta – toisaalta kiinnostuksen puutteesta. Noin 6 vuoden harrastelun jälkeen oivalsin, että kaipaasin huomattavasti paljon enemmän säännöllistä harjoittelua kummallakin saralla, jos haluaisin tulla paremmaksi. Niinpä päätin jättää musiikin ja tanssin taakseni ja keskittyä enemmän kuvataideharrastukseeni, jonka koin mieltäisemmäksi. Kuvaamataidon tunnit kohottivat itsetuntoani niin, että päätin yläkoulun jälkeen pyrkiä Pekka Halosen akatemiaan graafisen suunnittelun linjalle, jonne pääsin ensi yrittämällä. Ensimmäistä kertaa elämässäni tunsin pääseväni opiskelemaan alaa, joka kiinnosti minua oikeasti.

2.3 Pekka Halosen akatemia

Pekka Halosen akatemiassa tunsin oloni kotoisaksi. Jo ennen kouluun hakemistani olin opettanut itselleni PhotoShopin käyttöä, mikä osoittautui todella hyödylliseksi graafisen suunnittelun tunneilla. Huomasin tietäväni kuvankäsittelyohjelmien käytöstä lähes yhtä paljon kuin opettajamme, minkä ansiosta koulunkäynti oli todella vaivatonta – etenkin ensimmäisen lukuvuoden aikana. Ottaen myös huomioon kuinka kurssitoverini olivat keskimääräisesti huomattavasti vanhempia ja kokeneempia kuin minä, huomasin olevani tekniseltä osaamiseltani lähes samalla tasolla kuin he. Tämä itseluottamuksen buustaus antoi minun ensimmäiselle opintovuodelleeni paljon kaivatun potkustartin. Jäin joskus jopa koulun jälkeen useiksi tunneiksi tekemään töitä täysin omasta halustani. Graafisen suunnittelun lisäksi koulussa opetettiin valokuvausta ja piirtämistä, joka oli mukavaa vaihtelua jatkuvalle istumiselle päätteen ääressä. Sain hyviä arvosanoja ja koin tehneeni oikean valinnan pyrkiessäni akatemiaan välittömästi peruskoulun jälkeen.

Aloin myöhemmin – toisen opiskeluvuoden aikoihin – tuntea takaraivossani pientä katumusta, etten lähtenyt lukioon opiskelemaan, sillä en ollut enää yhtä tiiviisti yhteydessä entisiin peruskoulukavereihini, ja tunsin ajoittain olevani Pekka Halosessa yksin. Yksinäisyyden tunnetta lisäsi myös se, että kurssiryhmäni muodostui suurimmilta osin huomattavasti paljon vanhemmista opiskelijoista, joiden

kanssa oli tästä syystä hankala tulla juttuun. Lisäksi tunsin oloni jotenkin etuoikeutetuksi kuullessani joiltain näiltä opiskelutovereiltani, kuinka he olivat yrittäneet pyrkiä kouluun useampaan kertaan ennen sisäänpääsyä, toisin kuin minä. Nämä yksinäisyyden ja häpeän sekaiset tunteet alkoivat häiritä opiskeluani, joka johti siihen, että lopetin piirtämisen tyystin toisen ja kolmannen opintovuoden välisen kesän ajaksi. Viimeisenä vuonna – lukuisten alisuorituksien jälkeen – sain lopulta tarvittavan määrän opintopisteitä ja 2011 kesän alkupuolella sain kuvallisen ilmaisun perustutkinnon paperit kouraani. Jälkikäteen ajatellen olen ollut pettynyt, etten mielestäni ollut käyttänyt näitä kolmea vuotta tarpeeksi hyväkseni tässä arvostetussa koulussa ja että olin tuottanut pettymyksen kurssiohjaajilleni.

2.4 Kanneljärven opisto

Pekka Halosen akatemiassa opiskelun jälkeen olin väsynyt ja motivaationi oli kateissa. Identiteettini oli hukassa enkä tiennyt halusinko enää opiskella jatkossa graafista suunnittelua. Kesän jälkeen kuitenkin pyrin Lohjalle Kanneljärven opistoon kuvataiteen peruskurssille, äitini ehdotuksesta. Aluksi en ollut lainkaan innostunut ajatuksesta ja kouluun pyrittyäni toivoin itsekseni, etten edes pääsisi sisään. Toisin kuitenkin kävi.

Välittömästi uuden vuoden jälkeen, muutin koulun asuntolaan. Asenteeni alkoi pikku hiljaa kääntyä, kun ensin aloin maalaamaan. Joitain muutamia akvarellimaalauksia lukuun ottamatta, olin viimeksi käyttänyt sivellintä ainoastaan kerran Pekka Halosessa, joten kokemus tuntui lähes uudelta. *Korppi* (liite 4) – yksi ensimmäisistä öljymaalauksistani – syntyi annetun tehtävänannon pohjalta, jossa piti yhdistää jotain figuratiivista toistuvan abstraktin kuvion kanssa. Tämä osoittautui erittäin tärkeäksi sivu-askeleeksi kohti hieman tyylieltyä ja abstraktimpaa tyyliisuuntaa, joka on nähtävissä myös myöhemmissä Kankaanpään taidekoulun maalauksissani, kuten esimerkiksi *Asetelma* -maalaus (liite 6). Uskon *Korpin* myös olleen eräänlainen tiedostamaton paluu lapsuuden kaksiulotteisiin piirroksiini, joissa käytetyt värit ovat täysin samat – musta, valkoinen sekä yllä lymyävä punainen verikuu (eng. blood moon). Samat värit toistuivat myös edelleen piirroksissani, kuten esimerkiksi teoksessa *Ruusu* (liite 5). Toisin kuin lapsuuden piirroksissani, joissa narratiivi oli

hyvin oleellisessa osassa, tämä teos on luonteeltaan arvoituksellinen ja jättää paljon varaa katsojan omille tulkinnoille. Olin kiinnostunut kokeilemaan, miten pystyisin kertomaan tarinan mahdollisimman viitteellisin keinoin. Tämä ajatus juonsi minun kiinnostuksestani sarjakuvia kohtaan ja suunnittelin jopa itse piirtäväni sekä kirjoittavani sarjakuvan *Ruusu* -teoksen hahmon pohjalta. Valitettavasti tämä idea ei koskaan materialisoitunut huomattuani, että kykyni piirtäjänä eivät mielestäni riittäneet tämän vision toteuttamiseen. Tästä huolimatta teoksessa esiintyvä trenssiin pukeutunut tupakkaa polttava luuranko esiintyy aika ajoin piirroksissani tänäkin päivänä.

Kanneljärven opiston taidekurssilla tunsin uudenlaisen vapauden toteuttaa itseäni, mitä en tiennyt kaivanneeni. Olin jälleen löytänyt identiteettini ja tiesin mitä halusin tehdä. Kanneljärven tunnelmien inspiroimana pyrin valmistuttuani Kankaanpään taidekouluun.

2.5 Kankaanpään taidekoulu, nykypäivä

Taidekouluun pääsy osoittautui oikeaksi jatkumoksi Kanneljärven opiston jälkeen. Kurssit olivat sisällöltään hyvin samanlaisia kuin Kanneljärven opistossa, mutta hieman perusteellisempia ja pidempiä kestoaltaan. Jatkoin koulussa sarjakuvista ja peleistä inspiroitua tyyliäni, joka näkyy ensimmäisen vuoden töissäni *Ass* ja *Chicken* -maalauksissani (liitteet 7–8). Poimin töiden yleisen teeman ja tunnelman tietokonepelistä nimeltä *Hotline Miami*; ylhäältä päin kuvattu kaksiulotteinen nopeatempoinen retrotyylinen räiskintäpeli, joka on luonteeltaan äärimmäisen raaka ja verinen. Pelin päähahmo suorittaa brutaaleja joukkomurhia käyttäen erilaisia eläinnaamareita. Lapsuuden piirroksista tuttu veren väri toistuu edelleen näissä töissä ja tällä kertaa entistä keskeisemmässä roolissa. *Ruusu* -teoksesta tuttu tupakkaa polttava luuranko -hahmo ja ruusu esiintyvät myös edelleen litografian vedoksissani, *Kuolema ja palava savuke* ja *Kuihtunut Ruusu* (liitteet 9–10).

Tyylini pysyi osapuilleen samana kahden ensimmäisen opintovuoden aikana, mutta opintojeni puolivälissä aloin hakeutua yhä abstraktimpaa tyyliä kohti. Tähän saattoi vaikuttaa toisen opiskeluvuoden sekatekniikan maalauskurssi, jota aluksi vieroksuin

niin paljon, että en edes tuntenut kuuluvani kurssille. Minulla oli vaikeuksia soveltaa omaa tekniikkaani kurssilla opetetun materiaalin kanssa, joka lopulta pakotti minut luopumaan tyystin figuratiivisesta maalaustyylistäni ja kokeilemaan jotain aivan vierasta. Tästä seurasi lopulta maalaus, *Mielenpuhdistus* (liite 11), eräänlainen taiteellinen tunteenpurkaus, jonka uskon olleen tärkeä käänköpiste opinnoissani.

Muistan tunteneeni merkillisen helpotuksen, lähes euforisen tunteen, maalatessani sekä maalauksen valmistuttua. Valkoisen ja punaisen luoma kontrasti ja maalien valumat vaikuttivat minuun vahvasti, jonka uskon olleen uusi paluu lapsuuden piirroksissani käyttämäni punaiseen väriin, mutta tällä kertaa teos oli sisällöllisesti paljon abstraktimpi, raaempi ja selkeää narratiivinen konteksti puuttui täysin. Tämän kokemuksen ansiosta ehkä rohkaistuini kokeilemaan vapaammin uusia tekniikoita, joita myöhemmin käytin hyväkseni myös maalauksissani Järvenpäätalon näyttelyssäni, *Puolet*. Näyttelyssä esiintyneet työt (liitteet 12–15) syntyivät pohjimmiltaan varhaisaikuisiässäni kokeman melankolian ja ahdistuksen pohjalta, joka liittyy lapsuuden kaipuuseen ja lapsuudesta luopumiseen sekä aikuisiän tuomiin vastuisiin ja niiden hyväksymiseen. Tämä sai aikaan taantumisen, psyykkisen vetäytymisen, joka ajoittain kulminoitui täydelliseen sosiaaliseen eristäytymiseen ja masennukseen. Saatoini lukittautua useammaksi vuorokaudeksi asuntooni, pelkästään istuen tietokoneella – joko pelaten videopelejä, kuunnellen musiikkia tai muuten vaan selaten nettiä – aamu yhdeksään saakka, heräten myöhemmin illalla jatkamaan samaa apaattista ja tavoitteetonta rutiinia. Vaikka tiesin olevani alakuloinen ja vaivaantunut, en pitänyt omia ongelmiani niin tärkeinä, että olisin halunnut puhua niistä. Kävin jatkuvaa dialogia pääni sisällä siitä, että ongelmani kuulostivat etuoikeutetun lapsen itsekeskeiseltä valitukselta ja, että käytin itse diagnosoitua masennustani tekosyynä omalle toimettomuudelleni. Samaistuini vahvasti Alfred Adlerin alemmuuskompleksi -käsitteen määritelmään; tiedostamaton tai osittain tiedostamaton itsetunnon puute tai epävarmuuden tunne omasta kyvykkyydestä ja kelpvollisuudesta (The Editors of Encyclopedia Britannica 2016). Siispä sulkeuduini täysin. Valvoin öisin ja nukuin huonosti. Unen puutteeni johti ajoittaisiin raivo- ja ahdistuskohtauksiin, joiden juuret olivat peräisin omista takaantuneista vihan tunteistani. Kärsin näistä aaltoilevista episodeista noin kahden vuoden ajan kunnes lopulta aloin vähitellen kunnolla ymmärtää ja käsitellä aikuisiän tuomaa turhautumistani, ja aloin palautua taantumuksesta työn pariin omin neuvoin.

3 LOPPUTYÖ JA LUOMISPROSESSI

3.1 Opinnäytetyö

Rupesin maalaamaan värikkäämpiä, minimalistisempia värikenttämaalauksia. Tämä muutos näkyy selkeästi lopputyönäyttelyn töissäni. Runsas kirkkaiden värien käyttö poikkeaa melko radikaalisti aikaisemmista haaleista ja synkistä väreistä, enkä aluksi ollut varma miksi loppujen lopuksi päädyin näin kirkkaisiin väreihin. Pitkän pohdinnan ja hauduttelun jälkeen luulen, että kyseessä oli halu aloittaa puhtaalta pöydältä ja päästää irti patoutuneesta vihasta, joka sumensi keskittymistäni, ja yrittää palata takaisin siihen tunnemaailmaan minkä koin, kun näin ensimmäisiä kertoja Methers-Borgströmin maalauksen, *Hakim II (Koirani vastaa)*, vähän samoin tavoin, kuten *Korppi* ja *Mielenpuhdistus* -maalauksissani. Viittaan psykoanalyytikon, Margot Waddellin kirjoittamaan tekstiin vieroituksesta:

”Vieroitus on kasvamista hyvin kuvaava piirre. Konkreettisella ja näkyvällä tavalla vieroitus edustaa lukuisia myöhempiä kamppailuja siirryttäessä lapsellisesta kiinnittymisen tavoista 'vanhemman itsen' kypsempiin tapoihin. Seurauksena tulee mahdolliseksi muuttaa riippuvuus henkilön fyysisestä läsnäolosta enemmän kykyyn ottaa sisään ja säilyttää sisällä, lyhyesti sanottuna sisäistää riippuvuuden kohteen toimintoja ja kykyjä. Tämän tapahtumasarjan toteuttaminen rakentaa kykyä luopua, kohdata uusia, ennen tuntemattomia asioita, kokemuksia ja toimintatapoja, toisin sanoen, todellakin, *muuttua*.” (Waddell 2002, 69)

Tämä kuvaa sitä, kuinka muutoksen syntymiseksi tarvitaan kyky luopua vanhoista suhtautumisista ja asennoitumisista ja omaksua samaistumisen kautta jokin uusi ajattelutapa. Hyvin samoin tavoin haen uutta asennoitumista tutkien ja dekonstruoiden Methers-Borgströmin maalaukseen liittyviä ajatuksia hieman aikuisemmasta, varttuneemmasta näkökulmasta.

Haen lopputyössäni tietoisesti positiivisempaa ja optimistisempaa värikarttaa. Sen on tarkoitus hieman ehostaa aiempien töiden melankolisia ja pessimistisiä teemoja, jotka

juontuivat jaksoittaisesta masennuksestani. Näitä samoja teemoja esiintyy edelleen tässä uudessa tuotannossa, etenkin töiden nimistä syntyvissä assosiaatioissa, mutta jokseenkin verhotussa muodossa. En välttämättä kiellä, että pakenen näissä uusissa maalauksissa kaikkia aiemmin kokemiani negatiivisia tunteita luomalla eräänlaisen positiivisemmän ja miellyttävämmän fasadin itselleni, mutta koen tämän itse regression jälkeisenä kasvuna ja oman mielialan kohentumisena. Kyseessä ei ole kuitenkaan minkäänlainen lopullinen valaistuminen tai parannus jaksottaisen masennukseni aiheuttavista negatiivisista tunnetiloista; ne tulevat todennäköisesti vaivaamaan minua aina, mutta ainakin olen edes jonkun verran perillä mistä ja milloin seuraava aalto tulee.

3.2 Luomisprosessi

Ajan myötä olen pistänyt merkille, että lapsuuteeni liittyvillä muistoilla ja teemoilla on ollut iso osa oman luomisprosessini kehityksessä. Riippumatta siitä, onko se ollut tiedostamatonta tai tiedostettua, olen aina palannut samaan väriskeemaan, joka usein ilmenee lapsuuden piirroksissani. Psykoanalyttisesti tätä ilmiötä voisi kuvailla ”regressioksi egon palveluksessa” (Gold 2011). Monissa psykologian tutkimuksissa taantumuksellisuutta pidetään tyypillisimmin negatiivisena piirteenä, mutta amerikkalaisen psykoanalyytikon, Joel Goldin mukaan ”adaptiivisella regressiolla egon palveluksessa” (Adaptive Regression in Service of the Ego, ARISE), voi olla hyvinkin positiivisia ja progressiivisia vaikutuksia luovaan ajatteluun.

”Ehkä tärkein elementti adaptiivisessa regressiossa on fantasioida, unelmoida. Henkilö, jolla on kyky päästä hänen alitajuihin prosesseihinsa voi louhia niitä jäämättä niihin jumiin, kokeilla uusia lähestymistapoja, alkaa nähdä asioita uusin tavoin ja mahdollisesti hallita tavoitteidensa toteuttamisen.” (Gold 2011)

Mether-Borgströmin maalauksen herättämien lapsuuden tunteiden analyysin lisäksi, palatessani tuttuihin teemoihin ja värimailmoihin, olen mielestäni tuonut uusiin teoksiini jotain uusia soveltavia аспекteja, oli sitten kyseessä *Korppi* -teoksen verikuu tai *Mielenpuhdistus* -teoksen valumat. Kertoessani lopputyönäyttelyn kritiikissä töistäni ja niiden synnystä, kurssitoverini teki myös loistavan oivalluksen

teoksesta *Lelu*. Oikean puolen sininen kaistale, joka päättyy punaiseen suorakulmioon, muistutti häntä tupakasta, joka on aiemmin esiintynyt *Ruusu* ja *Kuolema ja palava savuke* -teoksissa esiintyvän luuranko -hahmon hampaiden välissä. Uskon tämän olevan erinomainen esimerkki edellä mainitusta ARISE -käsitteestä.

Osaltaan intensiivisiin masennusjaksoihini vaikutti vahvasti tietoisuuteni laajeneminen tätä lopputyötä kirjoittaessa ja aikaisempien havaintoon perustuvien oivalluksieni ansiosta. Sosiaalinen eristäytyminen oli tapani käsitellä ja sisäistää näitä aiemmin tiedostamattomia piirteitä itsessäni ja taiteessani. Piirustusharrastukseni myös alkoi yhdenlaisena tapana käsitellä omia lapsuuden vihan tunteitani, joka on silminnähävissä piirroksien väkivaltaisissa teemoissa. Jari Sinkkonen (2010, 250) puhuu kirjassaan *Nuoruusikä* luovuudesta hyvin osuvasti selittäessään kognition ja affektien keskinäisen vuoropuhelun olevan välttämätöntä luovassa työskentelyssä.

”Kognitio antaa tunteille ilmaisan ja selkeyttää niitä; affektit ohjaavat kognitiota kaikessa luovassa toiminnassa. Jotkut luovat ihmiset ovat psyykkisesti tasapainottomia, mutta luovuus on nimenomaan heidän psyykensä tervettä aluetta. Se voi tuottaa hätkähdyttäviä, pelottavia havaintoja, jotka ovat ristiriidassa hyväksytyjen totuuksien kanssa.

Syvällinen luova prosessi johtaa väistämättä myös luovan ihmisen itsetuntemuksen lisääntymiseen ja tiedostamattomien puolien tulemiseen tietoisiksi. Tästä kaikesta aiheutuu stressiä ja ahdistusta puhumattakaan siitä miten peloissaan uutta luoneen ihmisen on oltava odottaessaan tuotoksensa herättämiä reatioita.” (Sinkkonen 2010, 250)

Yritän näillä psykoanalyttisilla viittauksilla pitkälti oikeuttaa ja rationalisoida omaa työskentelyäni ja impulssejani taiteilijana, mutta perinpohjimmainen tuntemukseni on pyrkimys luoda jotain, joka miellyttää ensisijaisesti minua itseäni esteettisessä mielessä. Mutta suurin tavoitteeni on herättää katsojissa tunteita, joihin he voivat itse samaistua. Loppujen lopuksi on irrelevanttia tietää itse taiteilijan näkökanta siinä vaiheessa, kun katsoja on löytänyt teoksesta jo oman henkilökohtaisen merkityksen.

4 KIITOKSET

Kankaanpään kuvataideopintojeni tulossa päätökseen haluan kiittää opettajiani, ohjaajiani, kurssitovereitani, kaveripiiriäni, sukulaisiani sekä kaikkia muita ihmisiä jotka ovat osallistuneet kanssani rakentaviin keskusteluihin elokuvista, sarjakuvista, videopeleistä, taiteesta, filosofiasta, psykologiasta, elämästä ja ihmissuhteista elämäni varrella. Mikäli tunnistat tätä lukiessasi kuuluvasi joihinkin näistä ihmisryhmistä – edes kaukaisesti – mitä todennäköisimmin puhun juuri sinusta. En pidä itseäni hirveän puheliaana ihmisenä, mutta sen sijaan pidän itseäni erittäin aktiivisena kuuntelijana, ja jos vain satun kuulemaan hyvää keskustelua mistä tahansa aiheesta, pyrin olemaan kuuloetäisyydellä poimiakseni pieniä hyvien ideoiden murusia, jotka saattavat osoittautua hyödyllisiksi seuraavan projektin luomisessa ja työstämisessä.

En tiedä olisinko selvinnyt ajoittaisista masennus -episodeistani ilman tiukkaa kaveripiiriäni, joka ehkä tietämättään auttoi lieventämään sitä ahdistuksen ja stressin määrää, jota koin erityisesti tämän viimeisen lukuvuoden aikana. Lisäksi, kun olin erityisen maissa lopputyöni aiheen jatkailun kanssa, enkä hetkellisesti uskonut edes valmistuvani, maalauksen ohjaaja Viljami Heinonen ja opinnäytetyön ohjaaja Päivi-Maria Hautala auttoivat suuresti pitämään leukani pystyssä kevääseen saakka.

Unohtamatta psykologivanhempiani Arja Kuismaa ja Pertti Kovalaista, jotka erityisesti auttoivat tämän tekstin kirjoittamisessa. He antoivat rakentavia palautteita ja kommentteja sekä näkivät vaivaa sopivien psykoanalyttisten lähteiden etsinnässä, joiden löytäminen osoittautui minulle aluksi erittäin hankalaksi. He ovat tukeneet ja inspiroineet kuvataideopintojani ja luovaa työskentelyäni aina alusta saakka.

Lopuksi haluan vielä kiittää lukijaa siitä, kun jaksoit istua alas ja lukea tämän tekstin loppuun. Toivon, että sait tästä kirjoituksesta irti joitain ideoita tai lainauksia, jotka synnyttivät uusia mielteitä tai ajatuksia omasta henkilökohtaisesta historiastani tai luovasta työskentelystäni.

LÄHTEET

The Editors of Encyclopedia Britannica. 2016. Viitattu 9.5.2016.

<http://global.britannica.com/science/inferiority-complex>

Gold, J. 2011. Viitattu 9.5.2016.

<https://www.edge.org/response-detail/10539>

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY

Waddell, M. 2002. Inside lives. London: Karnac books

Ernst Methner-Borgström

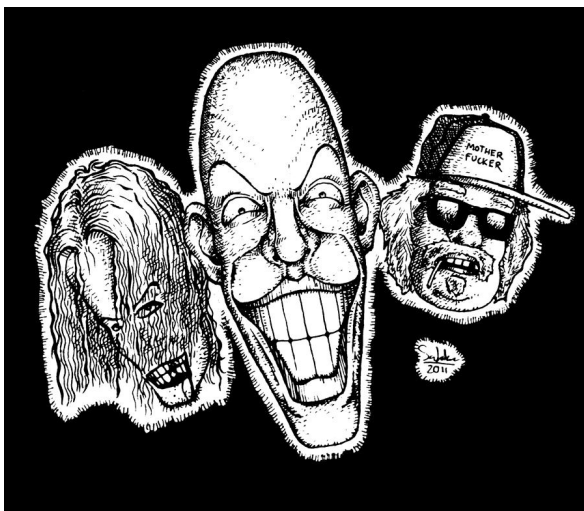
Hakim II (Koirani vastaa), serigrafia, 1976

LIITE 2

Piirroksia vuosilta 2007-2008

LIITE 3

Piiroksia vuosilta 2010-2011

Korppi, öljyväri kankaalle, 2012

Ruusu, mustekynä paperille, 2012

Asetelma, akryyliväri kankaalle, 2012

LIITE 7

Ass, akryyliväri MDF-levylle, 2013

Chicken, akryy liväri MDF-levylle, 2013

Kuolema ja palava savuke, litografia, 2013

Kuihtunut ruusu, litografia, 2013

Mielenpuhdistus, akryy liväri ja spraymaali metallilevyllä, 2013

LIITE 12

Kuona, sekatekniikka MDF-levylle, 2015

LIITE 13

Esipuhe, akryy liväri, spraymaali ja laasti kankaalle, 2015

Kurkistus, öljyvärit ja mikropallot MDF-levylle, 2015

Tuijotus, tempera ja öljyvärit MDF-levylle, 2014